

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351

Нематеріальна культурна спадщина як чинник регіонального розвитку та визнання національних традицій України

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE AS A FACTOR OF REGIONAL DEVELOPMENT AND THE RECOGNITION OF UKRAINE'S NATIONAL TRADITIONS

ГИРЕНКО Лілія – голова ГО «ЖІНКИ плюс», акредитованої при ЮНЕСКО, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін та публічного управління, Дніпровський державний університет внутрішніх справ, пр. Науки, 26, м. Дніпро, 49005, Україна

HYRENKO Lilia – head of the NGO «WOMEN Plus» accredited by UNESCO, PhD of Public Administration, Associate Professor at the Department of Administrative and Legal Disciplines and Public Administration, Dnipro State University of Internal Affairs, 26, Nauky Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0009-0005-1855-070X>

Анотація. У статті розкрито питання збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини України як ключового елементу культурної ідентичності нації та невід'ємної частини світової спадщини людства, що має бути збережена і передана наступним поколінням. Акцентовано на важливості усвідомлення нематеріальної спадщини як чинника, що формує не лише культурний ландшафт країни, але й сприяє зміцненню національної безпеки та соціальної згуртованості. Проведено аналіз чинного законодавства у сфері охорони нематеріальної культурної спадщини, зокрема нормативно-правових актів, які регламентують процес ідентифікації, збереження, популяризації та документування елементів, що мають особливу цінність для окремих громад і регіонів. Особливу увагу приділено практичному досвіду органів місцевого самоврядування, закладів культури та громадських організацій, які беруть активну участь у збереженні нематеріальної культурної спадщини через реалізацію проєктів, підготовку номінаційних дос'є для внесення елементів до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства та до Списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони. Зазначено, що низка унікальних елементів, поширених у певних регіонах України, сьогодні перебувають під загрозою зникнення через урбанізацію, воєнні дії, зміну способу життя та недостатню поінформованість населення. У зв'язку з цим важливим завданням є не лише створення умов для їх збереження, а й активне інформування суспільства про ризики, популяризація нематеріальної культурної спадщини серед молоді та на міжнародному рівні. Підкреслено, що підтримка нематеріальної культурної спадщини повинна розглядатися як складова національної політики та гуманітарної безпеки, адже збереження культурної ідентичності є запорукою стабільного розвитку держави та її самобутності в глобалізованому світі.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, ЮНЕСКО, Петриківський розпис, Козацькі пісні Дніпропетровщини, Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини

Abstract. *The article discusses the issue of preserving and promoting the intangible cultural heritage of Ukraine as a key element of the cultural identity of the nation and an integral part of the world heritage of humanity, which must be preserved and passed on to future generations. The article emphasizes the importance of understanding intangible heritage as a factor that shapes not only the cultural landscape of the country, but also contributes to strengthening national security and social cohesion. The current legislation in the field of intangible cultural heritage protection is analyzed, in particular, regulatory legal acts that regulate the process of identification, preservation, promotion and documentation of elements that have special value for individual communities and regions. Particular attention is paid to the practical experience of local governments, cultural institutions and public organizations that actively participate in the preservation of intangible cultural heritage through the implementation of projects, preparation of nomination dossiers for inclusion of elements in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity and the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding. It is noted that a number of unique elements common in certain regions of Ukraine are currently under threat of extinction due to urbanization, military operations, changing lifestyles and insufficient awareness of the population. In this regard, an important task is not only to create conditions for their preservation, but also to actively inform society about the risks, popularize intangible cultural heritage among young people and at the international level. It is emphasized that support for intangible cultural heritage should be considered as a component of national policy and humanitarian security, because the preservation of cultural identity is the key to the stable development of the state and its identity in a globalized world.*

Key words: *intangible cultural heritage, UNESCO, Petrykivka painting, Cossack songs of the Dnipropetrovsk region, Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.*

Вступ. У 2003 році на 32-й сесії Генеральної Конференції ЮНЕСКО прийнято Конвенцію про охорону нематеріальної культурної спадщини (Конвенція), Україна приєдналася до цього міжнародного документу у 2008 році. Першими елементами, включеними до Списків нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО від України у 2013 та 2016 роках стали «Петриківський декоративний розпис як феномен українського орнаментального народного мистецтва» та «Козацькі пісні Дніпропетровщини». За майже десять років представництво України у Списках нематеріальної культурної спадщини та Реєстрі належної практики охорони поповнилися ще п'ятьма елементами. При цьому в країні немає сучасної дієвої якісної державної програми щодо охорони нематеріальної культурної спадщини (НКС). Натомість досі чинною залишається така програма, термін дії якої завершився у 2008 році [15], і лише наприкінці 2023 року було затверджено оновлений Порядок ведення Національного переліку елементів НКС України [17] на заміну прийнятого у 2017 році [16].

Разом із тим збереження НКС України, особливо в сучасних умовах, є надзвичайно важливим і невідкладним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій площині питання охорони елементів НКС України є недостатньо опрацьованим та висвітленим. Більшість науковців, таких як Безносьок О., Гаврилюк А., Виставна А., Кудінова І., Пеняк П., Руснак В., Саковець О. Терзі С. та інші розглядають її як об'єкт туристичної принади регіонів. Тема державної політики у сфері НКС набула актуальності лише з 2023 року в роботах: Добровольської С., Казакова Г., Кульбако А, Нехай В., Турчан В. та інших.

Мета статті полягає у приверненні уваги суспільства до питання збереження культурної спадщини України та поширенні досвіду роботи місцевих органів влади і громадських

організацій по забезпеченню розвитку та підвищенню ролі НКС, супроводження номінаційних досьє для подання елементів НКС до Національного переліку та Списків НКС ЮНЕСКО.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація суспільства, що сприяє прискоренню економічного зростання та модернізації, водночас породжує проблеми й ризики в галузі культури, загрожуючи втратою культурної ідентичності. Саме на збереження національної культурної ідентичності направлені дії з охорони та популяризації НКС.

НКС стосується знань, навичок, говірок, обрядів, які підкреслюють креативність народу та передаються від одного покоління до наступного. Поширюючись через покоління та постійно відтворюючись, вона забезпечує людству відчуття ідентичності та безперервності. Культурна спадщина, на думку дослідників Котляр О., Маринів І., Трагнюк О., має не тільки об'єктивний вимір, вона особливо важлива для свого суб'єктивного виміру, з точки зору того, як вона сприймається окремими особами та суспільством як пов'язана з їхньою культурною ідентичністю та почуттям приналежності до суспільства. Саме внутрішній зв'язок між культурною спадщиною та культурною ідентичністю окремих осіб, груп і людства виправдовує національний і міжнародний захист і збереження культурної спадщини [11].

Отже, НКС будує мости між минулим, теперішнім і майбутнім. Вона створює безперервність і змінює структуру суспільства. Крім того, НКС може бути потужним інструментом для стимулювання економічного доходу безпосередньо громад (особливо через туризм), а також для покращення міжнародної презентаційності держави. При цьому, на нашу думку, фактор культурної ідентичності - важливіший і для окремих громад, і для держав в цілому, адже, крім забезпечення доступності до НКС, підвищення обізнаності щодо живої спадщини, яка знаходиться в процесі еволюції та збереження різноманітності людської родини, найактуальнішою є цінність, яку сьогодишнє міжнародне право намагається захистити: гідність людини, яка вважає НКС невід'ємною частиною своєї особистості.

У 2023 році виповнилося 20 років від дня прийняття Конвенції, цьому передували Рекомендації про охорону традиційної культури й фольклору, прийняті на 25-й сесії Генеральної Конференції ЮНЕСКО у 1989 році, та Загальна Декларація про культурне розмаїття, прийнята на 31-й сесії Генеральної Конференції ЮНЕСКО у 2001 році. А підставою для прийняття Конвенції стали: важливе значення НКС як головного джерела культурного різноманіття й гарантії сталого розвитку; глибока взаємозалежність між НКС та матеріальною культурною й природною спадщиною; серйозні загрози погіршення, зникнення та руйнування НКС, зокрема через обмеженість ресурсів для охорони такої спадщини та кризи, пов'язані з військовими діями; загальне занепокоєння стосовно охорони НКС людства; необхідність поглиблювати усвідомлення, особливо серед молодих поколінь, важливості НКС та її охорони; роль НКС як чинника, що сприяє зближенню людей, обмінам та взаєморозумінню між ними [20].

Конвенцією визначено формування напрямів з охорони НКС на міжнародному рівні – Репрезентативного списку НКС людства, Спинку НКС, що потребує термінової охорони та Програм, проектів та заходів з охорони НКС.

У документі також наголошено, що кожна держава - учасниця Конвенції повинна визначити (за безпосередньої участі громад, спільнот, груп, зацікавлених осіб, відповідних неурядових організацій) й вживати необхідні заходи для забезпечення охорони НКС, наявної на її території, складати та регулярно оновлювати переліки НКС.

Для кожної держави співпраця з ЮНЕСКО у напрямку культури має велике значення; сприяє взаємодії між країнами та розвитку суспільства в цілому; стимулює обмін досвідом, знаннями,

техніками та традиціями; розширює міжкультурний діалог; відіграє вагому роль у збереженні та популяризації культурного багатства націй.

Станом на лютий 2025 року підписантами Конвенції є 196 країн. В цілому ж на цей же час кількість елементів НКС у 150 країнах світу склала 788 елементів [4]. 81 елемент 44 країн світу включений до Списку, що потребує термінової охорони, 667 елементів з 146 країн – до Репрезентативного списку та 40 практик з 35 країн – до Реєстру належних практик з охорони.

Стан включення елементів до Списків НКС та найкращих програм, проектів і заходів до Реєстру належних практик з охорони від 2008 року дотепер наведений нами на рис. 1 за даними офіційного сайту ЮНЕСКО [6].

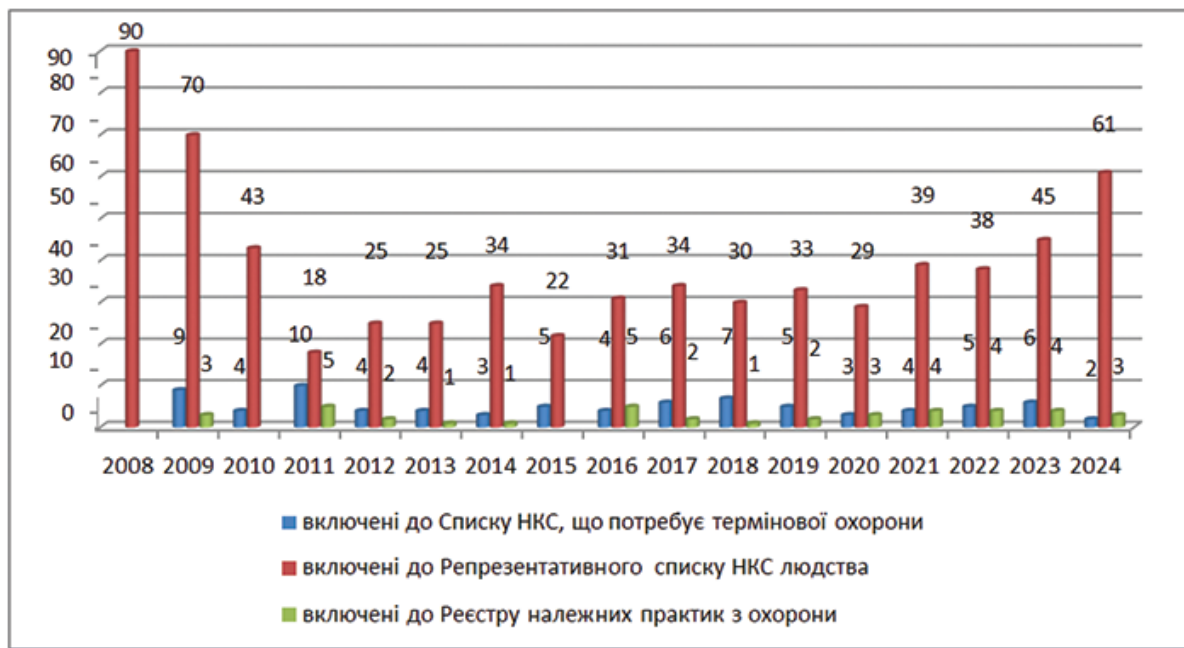

Рис. 1. Стан включення до Списків НКС та до Реєстру належних практик з охорони ЮНЕСКО

Україна є членом ЮНЕСКО з 12 травня 1954 року, тобто у 2024 році виповнилося 70 років від приєднання нашої країни до світової культурно-освітньої спільноти.

Генеральний директор ЮНЕСКО Одрі Азуле підтверджує, що згідно з Конвенцією «спадщина також може бути живою – ми можемо співати, писати, чути і торкатися її. Кожен несе в собі частину спадщини й захищає її» [5].

Конвенція, вважає Деміан В., «це перший документ, який на міжнародному рівні врегульовує важливі питання, пов'язані з НКС, яка є за своєю природою динамічною, постійно розвивається під впливом оточення та уособлює культурне розмаїття» [10, с. 79].

Визначення НКС наведено Конвенції та підтверджено Законом України «Про культуру» як звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами і групами під впливом досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самотності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини [19]. Важливим для практики нематеріальних форм культури, на думку Босик З., є той факт, що їх не можна штучно повернути до життя. Саме тому необхідний пошук «живих традицій», що виникли як творче новоутворення та підтримуються й передаються з покоління в покоління [9, с.36]. А носії НКС – не просто пасивні сховища знань і навичок. Вони зберігають традиції, практикують їх і передають наступним поколінням, популяризують не лише у своїх громадах, а й далеко за їх межами.

Таблиця 1. Критерії для включення до Списків НКС та відбору до Реєстру належних практик з охорони

Назва	Критерії
Список НКС, що потребує термінової охорони	Елемент є НКС, що визначено статтею 2 Конвенції.
	Існування елемента знаходиться під загрозою, незважаючи на зусилля зацікавлених громади, групи або, в певних випадках, осіб та держави-учасниці (держав-учасниць). Без термінової охорони елемент може зникнути.
	В державі розробляються заходи з охорони, що дозволяють громаді, групі або в певних випадках, окремим особам продовжувати практикувати та передавати даний елемент.
	Елемент номінований на включення при якомого ширшій участі зацікавлених громади, групи або, в певних випадках, окремих осіб, а також з їх вільної, попередньої та поінформованої згоди.
	Елемент включений у перелік НКС, який є на території (територіях) держави-учасниці (держав-учасниць), що подала заявку, як це визначено в статтях 11 та 12 Конвенції.
	У випадках надзвичайної терміновості, із зацікавленою державою-учасницею (державами-учасницями) проведені необхідні консультації щодо включення елемента згідно зі статтею 17.3 Конвенції
Репрезентативний список НКС людства	Елемент є НКС, що визначено статтею 2 Конвенції.
	Включення елемента сприятиме його упізнаваності, та розумінню значущості НКС, а також заохоченню до діалогу, відображаючи тим самим культурне різноманіття в усьому світі та свідчаючи про творчу діяльність людини.
	Розробляються заходи безпеки, які можуть забезпечити збереження та підвищення ролі елемента.
	Елемент номінований на включення за найширшої участі громади, групи або, в певних випадках, окремих осіб, за їх вільної, попередньої та поінформованої згоди.
	Елемент включений до переліку НКС, який є на території (територіях) держави-учасниці (держав-учасниць), що подає заявку, як це визначено в статтях 11 та 12 Конвенції.
Реєстр належних практик з охорони	Програма, проєкт або захід пов'язані з охороною, як це визначено в статті 2.3 Конвенції.
	Програма, проєкт або захід сприяють координації зусиль з охорони НКС на регіональному, субрегіональному та/або міжнародному рівнях.
	Програма, проєкт або захід відображають принципи та цілі Конвенції.
	Програма, проєкт або захід довели свою ефективність у сприянні забезпеченню життєздатності відповідної НКС.
	Програма, проєкт або захід реалізуються або були реалізовані за участю громади, групи або, у відповідних випадках, окремих осіб, з їхнього вільного, попереднього та поінформованого погодження.
	Програма, проєкт або захід можуть служити субрегіональною, регіональною або міжнародною моделлю, залежно від кожного випадку, реалізації заходів з охорони.
	Держава-учасниця (держави-учасниці), виконавчі органи, а також громада, група або, у відповідних випадках, окремі особи готові співпрацювати в поширенні прикладів кращих практик, якщо буде відібрано їх програму, проєкт або захід.
	Програма, проєкт або захід включають діяльність, результати якої можна оцінити.
	Програма, проєкт або захід, перш за все, є актуальними для задоволення конкретних потреб країн, що розвиваються.

Критерії відбору та порядок включення у Списки НКС і до Реєстру належних практик з охорони, чітко визначені в Оперативних Директивах щодо імплементації Конвенції, прийнятому Генеральною асамблеєю держав- учасниць Конвенції на її 2-й сесії у 2008 році (зі змінами) [3], наводимо у таблиці 1:

Зразок форми облікової картки об'єкта (елемента) НКС України та визначення таких об'єктів було затверджено у 2012 році [18], і лише у 2017 році затверджено Порядок ведення Національного переліку елементів НКС України [16], змінений у 2023 році. Порядок включення до переліку та внесення змін до нього, визначений Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 449 [17], наведений на рис. 2.

Рис. 2. Порядок включення елементів НКС до Національного переліку та внесення змін до нього

Станом на 30 липня 2024 року Національний перелік елементів НКС складався з 103 елементів, напрями проявів яких представлено на рис. 3.

Рис. 3. Напрями проявів Національного переліку елементів НКС

Як бачимо, найбільшу кількість напрямів складають традиційні ремесла. З яких майже 12 відсотків – різні види творчості: розписи й орнаменти, 36 відсотків – традиції приготування національних страв, а майже половину представляють різні промисли, як показано на рис 4.

Рис. 4. Розподіл напрямку «Традиційні ремесла» Національного переліку елементів НКС

Вітчизняні науковці по-різному оцінюють роль НКС для України. Аксьонова Н. вважає, що у майбутньому НКС може стати не лише основою для просування туристичної привабливості, а й стати засобом виживання і стратегій просування себе в глобалізованому світі [7, с.68]. Разом із тим, на думку Поколодної М., Рябева А та Віннікової К, туризм сприяє не лише збереженню та популяризації НКС, але й розвитку місцевого економічного потенціалу та міжкультурному взаєморозумінню [14, с.191]. Окремі громади, наголошує Харковенко В., вже починають розуміти: якщо у них відсутні фабрики й заводи, але є ремесла чи унікальні нематеріальні ресурси, – вони можуть розвиватися [22].

Перші українські елементи, що включені до Списку НКС ЮНЕСКО, представляють саме Дніпропетровську область. Оскільки маємо безпосереднє відношення до роботи по включенню цих елементів одразу до двох списків ЮНЕСКО, спираючись на інформацію, розміщену на офіційному сайті громадської організації «Жінки плюс» [13], коротко зупинимось на основних заходах, що передували включенню елементів Дніпропетровської області «Петриківський декоративний розпис як феномен українського орнаментального народного мистецтва» та «Козацькі пісні Дніпропетровщини» до Списків НКС ЮНЕСКО.

Робота з підвищення обізнаності щодо першого з елементів розпочалася у 2008 році із започаткування Петриківською громадою спільно з Дніпропетровською обласною радою щорічного обласного фестивалю

«Петриківський дивоцвіт». Усвідомлення значної цінності Петриківського розпису зумовило масштабне обговорення охоронних заходів в громаді, області, серед обласних та національних громадських організацій і спілок, науковців, культурологів, освітян та організацію роботи культурних просторів для представлення елементу й залучення вітчизняних і міжнародних

експертів для виконання консультативних функцій. Протягом трьох років – з 2011 по 2013 – тривали численні презентації розпису, в тому числі у посольствах держав - членів ЮНЕСКО, на всеукраїнських та міжнародних заходах. Задля підвищення ролі елементу стало актуальним питання його подання для включення до Переліку об'єктів (елементів) НКС України (як «Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX – XXI ст.»), подальшого включення до Репрезентативного списку НКС людства.

Після вжиття відповідних заходів, виконання процедур встановлених в Оперативних Директивах щодо імплементації Конвенції, завдяки підтримці представників держав - членів Міжурядового комітету з охорони НКС, 5 грудня 2013 року згаданим Міжурядовим комітетом прийнято рішення 8.COM 8.29 щодо включення «Петриківського декоративного розпису як феномену українського орнаментального народного мистецтва» до Репрезентативного списку НКС людства, де акцентовано увагу на залучення практиків розпису, освітянських, дослідницьких та адміністративних організацій регіону до процесів по збереженню, як тих, що проведено, так і запланованих в майбутньому. Також зазначено, що «включення Петриківського декоративного розпису до Репрезентативного списку може сприяти більшій упізнаваності НКС через сприяння діалогу між практиками традиційних ремесел на національному та міжнародному рівнях» [1].

За оцінкою дослідників Безуглої Л., Ігнат'євої С. та Цюп'як І., «Петриківський розпис як вид декоративного мистецтва галузі, що охоплює творчість художників-професіоналів, народних майстрів і майстрів художнього промислу, є найчутливішою, найдинамічнішою стосовно нових тенденцій часу. Цей тип мистецької комунікації тісно пов'язаний з життям суспільства, його економікою, смаками та вподобаннями. Феномен Петриківського розпису незмінно забезпечує безперервність традицій української культури» [8, с. 9].

Вже за 2 місяці після виведення Петриківського розпису на світовий рівень (31 січня 2014 року) Дніпропетровська обласна рада затвердила першу в Україні Програму збереження та розвитку об'єктів культурної та природної спадщини, розташованих на території Дніпропетровської області, на 2014 – 2019 роки [21], яка була розроблена за безпосередньої участі громадської організації «ЖІНКИ плюс».

Основною метою Програми були визначені розвиток, збереження та забезпечення життєздатності та цілісності об'єктів культурної та природної спадщини, розташованих на території регіону. Написання Програми ґрунтувалося на положеннях Конвенції з урахуванням вітчизняного законодавства; фахівці, які її готували, не мали жодного зразка створення документа на території України.

Включенню «Козацьких пісень Дніпропетровщини» до Списку НКС, що потребує термінової охорони, передувала велика робота із дослідження історії і проблематики козацьких пісень: проведення фольклорних експедицій з аудіо- та відеофіксаціями; оцифрування старих аудіозаписів; консультації з істориками, музикознавцями, фольклористами щодо відповідності елементу поняттю НКС, визначеному в офіційних джерелах; створення офіційного сайту «Козацькі пісні Дніпропетровщини», узагальнення орієнтовного переліку колективів, які є носіями елементу та можуть бути джерелом для навчання козацьким пісням; започаткування фестивалю «Козацькі пісні Дніпропетровщини». Відбулося найширше залучення експертів з музикознавства, науковців Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, Дніпровської академії музики, ГО «Всеукраїнська асоціація молодих дослідників фольклору».

29 листопада 2016 року на 11 сесії Міжурядового комітету з охорони НКС прийнято рішення 11.COM 10.A.5 [2] стосовно включення «Козацьких пісень Дніпропетровщини» до Списку НКС,

що потребує термінової охорони. В рішенні зазначено, що на території Дніпропетровщини в громадах співають Козацькі пісні у трьох різних гуртах: «Криниця», «Богуславочка» та «Першоцвіт» та становлять важливий елемент НКС цієї території. Це традиція передається в сім'ях, від більш досвідчених до молодших. Маємо наголосити, що безперервність цієї традиції зараз під загрозою через старіння носіїв елемента та нестачу інших джерел знань для нових поколінь.

Міжурядовий комітет з охорони НКС окремо звертає увагу на важливість збалансованої участі як молодих дослідників фольклору, так і носіїв у процесах з охорони, що вказані у номінації.

Представництво України у Списках НКС та Реєстрі належних практик з охорони ЮНЕСКО станом на 1 січня 2025 року наведено нами у таблиці 2.

Таблиця 2. Представництво України у Списках НКС та Реєстрі належних практик з охорони ЮНЕСКО

Дата ключення елемента	Назва елемента	Регіон поширення елемента
Репрезентативний список НКС людства		
2013	«Петриківський декоративний живопис як феномен українського орнаментального народного мистецтва»	Дніпропетровська область
2019	«Традицію Косівської мальованої кераміки»	Івано-Франківська область
2021	«Орнек — кримськотатарський орнамент та знання про нього»	Автономна Республіка Крим
2024	«Писанка: українська традиція і мистецтво оздоблення яєць»	Україна-Естонія
Список НКС, що потребує термінової охорони		
2016	«Козацькі пісні» – явище виконання степових пісенних творів (українських козацьких пісень) у Дніпропетровській області»	Дніпропетровська область
2022	«Культура приготування українського борщу»	Україна
Реєстр належних практик з охорони		
2024	«Програма з охорони кобзарсько-лірницької традиції».	Україна

За словами Міністра культури та стратегічних комунікацій України Точицький М., культура є невіддільною частиною політики безпеки України, а культурна ідентичність дорівнює безпеці держави. Тому ключовими напрямками внутрішнього плану міністерства є: захист культурної спадщини, стійкість сфери культури та згуртованість суспільства, а також голос української культури у світі [12].

Як зазначив науковець Фальковський А., «у світі, де границі стираються, а інформація швидко поширюється, збереження НКС набуває особливої ваги. Правова регламентація внесення об'єктів до Списку НКС ЮНЕСКО є гарантом того, що цінні культурні аспекти залишаться невід'ємною частиною нашої спільної спадщини, що збережеться для майбутніх поколінь» [23, с. 154].

Натомість станом на сьогодні Дніпропетровщина не має Регіонального Переліку НКС, хоча область, на наше переконання, має величезний культурний потенціал.

Висновки. Безумовно, збереження та популяризація НКС є важливим чинником туристичної привабливості регіонів і України в цілому. Але, на наше переконання, перш за все увага державної та регіональних влад має бути спрямована на інтеграцію проявів НКС в сучасні реалії, забезпечення рівного доступу до знань та підвищення обізнаності про елементи. Саме це є важливим кроком на шляху збереження національної ідентичності українського народу.

Зважаючи на вище викладене та ураховуючи той факт, що наукова розробка теми є недостатньою, вважаємо за необхідне звернути увагу наукової та культурної спільноти України на необхідність:

- детального вивчення питання виявлення, охорони, збереження національної НКС,
- розроблення якісної довгострокової комплексної державної програми з охорони НКС України та залучення до цієї роботи наукових, культурних спільнот та громадських організацій, що працюють за згаданим напрямком.

Список використаних джерел

1. Decision of the Intergovernmental Committee: 8.COM 8.29. URL: <https://ich.unesco.org/en/decisions/8.COM/8.29> (Дата звернення: 24.11.2024)
2. Decision of the Intergovernmental Committee: 11.COM 10.A.5. URL: <https://ich.unesco.org/en/decisions/11.COM/10.A.5> (Дата звернення: 26.11.2024)
3. Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Adopted by the General Assembly of the States Parties to the Convention at its second session (UNESCO Headquarters, Paris, 16 to 19 June 2008. URL: https://ich.unesco.org/doc/src/ICH-Operational_Directives-7.GA-PDF-EN.pdf#p170 (Дата звернення: 28.11.2024)
4. UNESCO Adds 63 New Elements to the Intangible Cultural Heritage Lists. URL: <https://www.eaff.eu/en/news/2024-12-09-unesco-adds-63-new-elements-to-the-intangible-cultural-heritage-lists> (Дата звернення: 28.11.2024)
5. UNESCO celebrates 20 Years of Living Heritage, adding 55 new inscriptions to its list. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-celebrates-20-years-living-heritage-adding-55-new-inscriptions-its-list?hub=701> (Дата звернення: 28.11.2024)
6. Purpose of the Lists of Intangible Cultural Heritage and of the Register of Good Safeguarding Practices. URL: <https://ich.unesco.org/en/purpose-of-the-lists-00807#list-of-intangible-cultural-heritage-in-need-of-urgent-safeguarding> (Дата звернення: 28.11.2024)
7. Аксьонова Н.В. Потенціал нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації: стан і перспективи. *Географія та туризм*. 2019. Вип. 48. С. 62 – 72.
8. Безугла Л.С., Ігнатєва С.Є., Цюп'як І.К. Петриківський розпис як форма мистецької комунікації в українському мовно-культурному просторі. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. Том 35 (74) № 2. С. 6 – 10.
9. Босик З.О. Нематеріальна культурна спадщина України в контексті суспільного розвитку та культурної політики держави. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2015. № 2. С. 35-39.
10. Деміан В. Нематеріальна культурна спадщина у національному та міжнародному законодавстві. *Культурологічна думка*. Збірник наукових праць. 2024. Том 25 № 1. С.79 – 88.
11. Котляр О. І., Маринів І. І., Трагнюк О. Я. Співробітництво держав - членів Європейського Союзу сфері охорони культурних цінностей: становлення та розвиток. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Том 3, № 75. 2023. С. 179-184.

12. Культура як основа національної стійкості: стратегія збереження та розвитку. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. 04 грудня 2024. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/kultura-yak-osnova-naczionalnoyi-stijkosti-strategiya-zberezhennya-ta-rozvytku/> (дата звернення 04. 12. 2024).
13. Культурна спадщина Дніпропетровщини. Громадська організація «Жінки плюс». URL: <https://womenplus.com.ua/wpcontent/uploads/2021/07/208x142-spadshina-22-04-21.pdf> (дата звернення 04. 12. 2024).
14. Поколюдна М.М., Рябев А.А., Віннікова К.Ю. Методика дослідження та пропозиції використання елементів нематеріальної культурної спадщини України для цілей туризму. *Бізнесінформ* № 1 2024. С. 187 – 193.
15. Про затвердження Державної програми охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини на 2004-2008 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 року № 1732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1732-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення 04. 12. 2024).
16. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України: Наказ Міністерства культури України від 11 грудня 2017 №1319 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18#Text> (дата звернення 06.12. 2024).
17. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України: Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 25 серпня 2023 року № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-23#Text> (дата звернення 06. 12. 2024).
18. Про затвердження примірного зразка форми облікової картки об'єкта (елемента) нематеріальної культурної спадщини України та визначення об'єктів нематеріальної культурної спадщини України: Наказ Міністерства культури України від 14 грудня 2012 року № 1521. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1521734-12#Text>
19. Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення 06. 12. 2024).
20. Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини: Закон України від 6 березня 2008 року № 132-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text (дата звернення 28. 11. 2024).
21. Про Програму збереження та розвитку об'єктів культурної і природної спадщини, розташованих на території Дніпропетровської області, на 2014 – 2019 роки: Рішення Дніпропетровської обласної ради від 31 січня 2014 року № 524-25/VI. URL: <http://212.3.96.115/decisions/41/1032> (дата звернення 04. 12. 2024).
22. Харковенко Р.В. Нематеріальна культурна спадщина – ресурс розвитку об'єднаних громад та малих міст України. *Вісник УЦКД*. Розділ 4. 21 грудня 2021. URL: <https://uccs.org.ua/arkhiv-novyn/nematerialna-kulturna-spadshchyna-resurs-rozvytku-ob-iednanykh-terytorialnykh-hromad-ta-malykh-mist-ukrainy/>
23. Фальковський А.О. Правова регламентація внесення об'єктів до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. The 33th International scientific and practical conference «Modern scientific technologies and solutions of scientists to create the latest ideas» (August 22-25, 2023) London, Great Britain. International Science Group. 2023. 305 p С. 151 – 154. DOI – 10.46299/ISG.2023.1.33 (дата звернення 04. 12. 2024).

References

1. Decision of the Intergovernmental Committee: 8.COM 8.29. URL: <https://ich.unesco.org/en/decisions/8.COM/8.29> (accessed 24 November 2024)
2. Decision of the Intergovernmental Committee: 11.COM 10.A.5. URL: <https://ich.unesco.org/en/decisions/11.COM/10.A.5> (accessed 24 November 2024)
3. Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Adopted by the General Assembly of the States Parties to the Convention at its second session (UNESCO Headquarters, Paris, 16 to 19 June 2008. URL: https://ich.unesco.org/doc/src/ICH-Operational_Directives-7.GA-PDF-EN.pdf#p170 (accessed 28 November 2024)
4. UNESCO Adds 63 New Elements to the Intangible Cultural Heritage Lists. URL: <https://www.eaff.eu/en/news/2024-12-09-unesco-adds-63-new-elements-to-the-intangible-cultural-heritage-lists> (accessed 28 November 2024)
5. UNESCO celebrates 20 Years of Living Heritage, adding 55 new inscriptions to its list. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-celebrates-20-years-living-heritage-adding-55-new-inscriptions-its-list?hub=701> (accessed 28 November 2024)
6. Purpose of the Lists of Intangible Cultural Heritage and of the Register of Good Safeguarding Practices. URL: <https://ich.unesco.org/en/purpose-of-the-lists-00807#list-of-intangible-cultural-heritage-in-need-of-urgent-safeguarding> (accessed 28 November 2024)
7. Aksonova, N.V. (2019) Potentsial nematerialnoi kulturnoi spadshchyny v umovakh hlobalizatsii: stan i perspektyvy. [The potential of intangible cultural heritage in the conditions of globalization: state and prospects]. *Heohrafiia ta turizm*. Vyp. 48, 62 – 72. URL: <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2019> [in Ukrainian]
8. Bezuhla, L.S. Ihnatieva, S.Ie. Tsiupiak, I.K. Petrykivskyi rozpys yak forma mystetskoï komunikatsii v ukrainskomu movno-kulturnomu prostori. [Petrykiv painting as a form of artistic communication in the Ukrainian linguistic and cultural space.] *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka*. 2024. Tom 35 (74) № 2. S. 6 -9. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.2.1/02> [in Ukrainian].
9. Bosyk, Z.O. (2015) Nematerialna kulturna spadshchyna Ukrainy v konteksti suspilnoho rozvytku ta kulturnoi polityky derzhavy. [Intangible cultural heritage of Ukraine in the context of social development and cultural policy of the state]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 2, 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2015_2_10 [in Ukrainian].
10. Demian, V. (2024). Nematerialna kulturna spadshchyna u natsionalnomu ta mizhnarodnomu zakonodavstvi. [Intangible cultural heritage in national and international legislation]. *Kulturolohichna dumka. Zbirnyk naukovykh prats*. 25 № 1, 79 – 88. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-25-2024-1.79-88> [in Ukrainian].
11. Kotliar, O. I. Maryniv, I. I. Trahniuk, O. Ya. (2023). Spivrobitnytstvo derzhavchleniv Yevropeiskoho Soiuzu sferi okhorony kulturnykh tsinnosti: stanovlennia ta rozvytok [Cooperation of the member states of the European Union in the field of protection of cultural values: formation and development]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. 3, 75. 179- 184. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.3.29> [in Ukrainian].
12. Kultura yak osnova natsionalnoi stiikosti: stratehiia zberezhennia ta rozvytku. [Culture as the basis of national stability: a strategy for preservation and development] Ministerstvo kultury ta stratehichnykh komunikatsii Ukrainy. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/kultura-yak-osnova-naczionalnoyi-stiikosti-strategiya-zberezhennia-ta-rozvytku/> (accessed 04 December 2024).

13. Kulturna spadshchyna Dnipropetrovshchyny. [Cultural heritage of Dnipropetrovsk region] Hromadska orhanizatsiia «Zhinky plus». URL: https://womenplus.com.ua/wpcontent/uploads/2021/07/208_x142-spadshina-22-04-21.pdf (accessed 04 December 2024).

14. Pokolodna, M.M. Riabiev, A.A. Vinnikova, K.Iu. (2024). Metodyka doslidzhennia ta propozyitsii vykorystannia elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy dla tsilei turyzmu. [Methodology of research and proposals for the use of elements of the intangible cultural heritage of Ukraine for the purposes of tourism]. Biznesinform. 1, 187 – 193. URL: DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-187-193> [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy okhorony ta zberezhennia nematerialnoi kulturnoi spadshchyny na 2004-2008 roky [On the approval of the State Program for the Protection and Preservation of Intangible Cultural Heritage for 2004-2008]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 hrudnia 2004 roku № 1732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1732-2004-%D0%BF#Text> (accessed 04 December 2024).

16. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Natsionalnoho pereliku elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy [On the approval of the Procedure for maintaining the National List of Elements of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine]: Nakaz Ministerstva kultury Ukrainy vid 11 hrudnia 2017 № 1319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18#Text> (accessed 06 December 2024).

17. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Natsionalnoho pereliku elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy [On the approval of the Procedure for maintaining the National List of Elements of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine]: Nakaz Ministerstva kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy vid 25 serpnia 2023 roku № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-23#Text> (accessed 06 December 2024).

18. Pro zatverdzhennia prymirnoho zrazka formy oblikovoi kartky obiektu (elementa) nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy ta vyznachennia ob'ektiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy [On the approval of the sample form of the registration card of the object (element) of the intangible cultural heritage of Ukraine and the definition of the objects of the intangible cultural heritage of Ukraine]: Nakaz Ministerstva kultury Ukrainy vid 14 hrudnia 2012 roku № 1521. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1521734-12#Text> (accessed 08 December 2024).

19. Pro kulturu [About culture]: Zakon Ukrainy vid 14 hrudnia 2010 roku № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (accessed 06 December 2024).

20. Pro pryiednannia Ukrainy do Konventsii pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny [On Ukraine's accession to the Convention on the Protection of Intangible Cultural Heritage]: Zakon Ukrainy vid 6 bereznia 2008 roku № 132-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text (accessed 28 November 2024).

21. Pro Prohramu zberezhennia ta rozvytku ob'ektiv kulturnoi i pryrodnoi spadshchyny, roztashovanykh na terytorii Dnipropetrovskoi oblasti, na 2014 – 2019 roky [About the Program for the preservation and development of objects of cultural and natural heritage located in the territory of the Dnipropetrovsk region, for 2014-2019]: Rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 31 sichnia 2014 roku № 524-25/VI. URL: <http://212.3.96.115/decisions/41/1032> (accessed 04 December 2024).

22. Kharkovenko, R.V. (2021). Nematerialna kulturna spadshchyna – resurs rozvytku obiednanykh hromad ta malykh mist Ukrainy [Intangible cultural heritage is a resource for the development of united communities and small towns of Ukraine]. Visnyk UTsKD. Rozdil 4. 21 hrudnia 2021. URL: <https://uccs.org.ua/arkhiv-novyn/nematerialna-kulturna-spadshchyna-resurs-rozvytku-obiednanykh-terytorialnykh-hromad-ta-malykh-mist-ukrainy/> [in Ukrainian].

23. Falkovskyi, A.O. (2023). Pravova rehlamentatsiia vnesennia obiektiv do Spysku nematerialnoi kulturnoi spadshchyny YuNESKO [Legal regulation of inclusion of objects in the List of Intangible Cultural Heritage of UNESCO]. The 33th International scientific and practical conference «Modern scientific technologies and solutions of scientists to create the latest ideas» (August 22-25, 2023) London, Great Britain. International Science Group. 305 p. DOI – 10.46299/ISG.2023.1.33 (accessed 04 December 2024).